

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

دانشکده بهداشت

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد اپیدمیولوژی

عنوان:

بررسی فراوانی و علل مصرف گیاهان دارویی / داروهای گیاهی در دوره شیمی درمانی
و تعیین تداخلات دارویی آن در بیماران مبتلا به سرطان مراجعه کننده به مطب های
آنکولوژی شهر کرمان، ۹۶-۱۳۹۵

توسط: ملیحه سادات بذرافشانی

اساتید راهنما: دکتر حمید شریفی، دکتر بهجت کلانتری خاندانی

اساتید مشاور: دکتر عباس پرداختی، دکتر هاله تاج الدینی

سال تحصیلی: ۹۸-۱۳۹۷

چکیده فارسی

مقدمه: سرطان، به عنوان یک اصطلاح عمومی به گروه بزرگی از بیماری‌ها اطلاق می‌شود که سهم بزرگی در ابتلا و میرایی در سرتاسر جهان دارند. یکی از روش‌های مرسوم که امروزه در درمان عوارض سرطان به کار می‌رود طب مکمل و یا جایگزین و بخصوص شاخه طب گیاهی است. هدف از مطالعه پیش رو بررسی فراوانی و علل مصرف گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی و تعیین تداخلات آن در بیماران مبتلا به سرطان مراجعه کننده به مطب‌های آنکولوژی شهر کرمان بود.

روش کار: مطالعه پیش رو بررسی مقطعی بود که در سال ۹۶-۱۳۹۵ در شهر کرمان به انجام رسید. تعداد ۳۱۵ بیمار به عنوان نمونه به روش نمونه گیری در دسترس وارد مطالعه شدند. جمع آوری داده ها در دو مرحله مجزا صورت گرفت. مرحله اول مصاحبه از بیماران مبتلا سرطان به کمک پرسشنامه‌ای که از ۴ بخش مجزا تشکیل شده بود. اطلاعات دموگرافیک، علل مصرف و عدم مصرف گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی در بخش سوم سؤالاتی در خصوص نام گیاهان دارویی و نحوه تهیه آن‌ها جمع آوری شد. در قسمت آخر اطلاعات مربوط به داروهای گیاهی رایج و همچنین در صورتی که فرد داروی شیمیایی دیگری جز داروهای شیمی درمانی مصرف کرده بود پرسیده شد.

در مرحله دوم، اطلاعات بالینی بیمارانی که مصرف کننده گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی در طول دوره شیمی درمانی بودند از طریق پرونده های پزشکی آنان جمع آوری شد. همچنین نام تمام داروهای شیمی درمانی برای سنجش تداخلات دارو-دارو و گیاه-دارو در این مرحله استخراج شد. برای سنجش تداخلات دارو-دارو از پایگاه [Drugs.com](http://www.drugs.com) استفاده شد. تداخلات گیاه-دارو به کمک پایگاه [Natural Medicine Comprehensive Database](http://www.naturalmedicine.comprehensive-database.com) مشخص شدند. از آمار توصیفی و تحلیلی جهت تجزیه و تحلیل داده ها در نرم افزار SPSS استفاده شد..

نتایج: میانگین سنی افراد شرکت کننده برابر با $14/01 \pm 51/16$ سال بود (دامنه سنی ۱۸ تا ۹۲ سال). زنان در مقایسه با مردان بیشترین تعداد افراد شرکت کننده در مطالعه را تشکیل می دادند (۲۲۱، ۷۰/۲۰٪). از مجموع افراد شرکت کننده در مطالعه ۲۶۶ (۸۴/۴٪، $CI=80/3-88/3$ ، ۹۵٪) بیمار سابقه مصرف حداقل یک گیاه دارویی/ داروی گیاهی را در طول دوره شیمی درمانی گزارش کردند و این درحالی بود که تنها ۴۲ بیمار (۱۶/۱٪) با پزشکان در مورد مصرف گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی مشورت کرده بودند. ساکن شهر بودن ($OR=2/56$ ، $CI=1/30-5/05$ ، ۹۵٪)، وضعیت نامشخص متاستاز ($OR=0/19$ ، $CI=0/05-0/71$ ، ۹۵٪) و تجربه اسهال و یبوست ($OR=2/11$ ، $CI=1/09-4/05$ ، ۹۵٪) به عنوان عارضه شیمی درمانی از جمله عوامل پیشگویی کننده مصرف گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی در طول دوره شیمی درمانی بودند.

نتیجه گیری: شیوع مصرف گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی در بیماران مبتلا به سرطان بالاست. در حالیکه مصرف بالای این ترکیبات از دید پزشکان مخفی مانده است. بیماران مبتلا به سرطان از شیوع بالای تداخلات بالقوه دارو-دارو و گیاه-دارو نیز برخوردار بودند. بهبود ارتباط بین پزشک و بیمار و اطلاع رسانی صحیح باعث کاهش شیوع مصرف گیاهان دارویی/ داروهای گیاهی و متعاقب آن تداخلات دارویی در این بیماران خواهد شد.

کلمات کلیدی: ایران، سرطان، شیمی درمانی، تداخلات دارویی، گیاهان دارویی، داروهای گیاهی

Abstract

Background: Cancer, as a general term, refers to a large group of diseases that have a major contribution to the mortality and morbidity around the world. One of the most commonly used methods to treat cancer today is complementary medicine, especially herbal medicines. The aim of current study was to determine the frequency and reasons of medicinal plants/ herbal medicines consumption and drug interactions with chemotherapy protocols in cancer patient referred to Kerman oncology clinics.

Methods: In this cross-sectional study which was conducted in Kerman (2016), 315 cancer patients were selected as sample using convenience sampling. Data were collected in two separate phase. Demographic information, the reasons for using and not-using, the name of herbal medicines or medicinal plants were collected by a checklist. In the second phase clinical information and the name of chemotherapy drugs gathered through medical charts review. Two database were used for determining drug-drug (Drugs.com) and herb-drug (Natural Medicine Comprehensive Database) interactions. Descriptive and analytical statistics were performed for data analysis.

Result: the mean age of participants was 51.16 ± 14.01 (range: 18-92). The majority of cases was females (more than 70%). Based on the result, the prevalence of using herbal medicines/ medicinal plants was 84.4% (95%CI: 80.3-88.3). Only 42 patients had consulted with doctors about using herbal medicines/ medicinal plants during chemotherapy. Living in the urban area (OR=2.56, 95%CI: 1.30-5.05, $P > 0.0001$), the unclear metastatic status (OR=0.19, 95%CI: 0.05-0.71, $P = 0.01$) and experienced constipation and diarrhea as side effect (OR=2.11, 95%CI: 1.09-4.05, $P = 0.02$) determined as predicting factors for using herbal medicines/ medicinal plants during chemotherapy courses.

Conclusion: Our findings indicate that as herbal medicines are common among cancer patients and their use is often overlooked, physicians should pay particular attention to herbal medicines during chemotherapy. Also the prevalence of potential drug interactions were high in this population. Improving communication between doctor and patient and correct information about herbal medicines/ medicinal plants will reduce the prevalence of using herbal medicines and subsequent drug interactions in these patients.

Keywords: Cancer, Chemotherapy, Drug interactions, Herbal medicine, Iran, Medicinal plant

Kerman University of Medical Sciences

Faculty of Health

In Partial Fulfillment of the Requirements for Degree
MSc

Title:

The Assessment of frequency and Reasons of Medicinal
Plants/ Herbal Medicines consumption and Drug
Interactions with Chemotherapy Protocols in Cancer
Patient referred to Kerman Oncology Clinics, 2016

By:

Maliheh Sadat Bazrafshani

Supervisors:

Dr. Hamid Sharifi

Dr. Behjat Kalantari Khandani

Advisors:

Dr. Abbas Pardakhty

Dr. Haleh Tajadini

Year: 2018